

Politieke partijen en racisme

Aktief racisme wordt over het algemeen in verband gebracht met ultra-rechts, met Ku Klux Klan, fascisme, apartheid, nazisme: met openlijk geweld en terreur tegen openlijk tot inferieur bestempelde bevolkingsgroepen. Alles wat daar niet rechtstreeks mee in verband te brengen valt krijgt het voordeel van de twijfel of wordt afgedaan met 'je moet niet op alle slakken zout leggen'; 'je moet dat in zijn historische kontekst zien' of 'als dat racisties is, is bijna iedereen racisties en dat kan niet'.

En toch bestaan ze echt, die andere vormen van racisme; ook voor de tweede wereldoorlog vormden ze een begeleiding en ondersteuning van het racisme dat openlijk tot moord opriep. Die andere vormen spreken minder nadrukkelijk over 'ras': hun zwaartepunt ligt op het begrip 'cultuur'; zij spreken niet over inferieur en superieur maar over 'anders zijn'.

De engelse filosoof Martin Barker heeft in *The New Racism, Conservatives and the Ideology of the Tribe* dit soort racisme 'nieuw racisme' genoemd en het nadrukkelijk in verband gebracht met konservatisme. Hij laat zien hoe het koncept van 'een vreemde, bedreigende cultuur' door natuurwetenschappelijke pseudo-theorieën als etologie en sociobiologie wordt ondersteund.

'Onze cultuur' is volgens de konservatieve redenering iets wat door 'onze mensen' beleefd wordt als hun 'territorium' dat door 'andere culturen' bedreigd kan worden. Teveel 'bedreiging' leidt natuurlijkerwijze vervolgens tot 'agressie'. Als je die 'agressie' wilt voorkomen moet je zorgen voor een afname van de 'bedreiging'.

In Engeland was het deze redenatie die als rechtvaardiging werd aangevoerd voor racistiese immigratiebeperkingen. Thatcher formuleerde het in 1978 als volgt:

'Als we op deze wijze doorgaan, zouden er hier tegen het eind van de eeuw vier miljoen mensen uit het Nieuwe Gemenebest of Pakistan zijn. Welnu, dat is een schrikbarend aantal, en ik denk dat de mensen werkelijk erg bang zijn dat dit land overspoeld zal worden door mensen met een andere cultuur. En zoals u weet heeft de Britse aard zoveel voor de democratie, voor de wet gedaan en zoveel groots verricht over de hele wereld, dat, als er angst bestaat om overspoeld te worden, er mensen in opstand zullen komen en zich vijandig zullen gedragen tegen de binnenkomers.'

Die angsten worden ook wel 'xenofobie' genoemd, en onder die naam verschijnen ze als onvervreemdbaar onderdeel van de lichamelijke huishouding zoals die door etologen en sociobiologen ontworpen is.

In de konservatieve redenering wordt racisme zo als natuurlijk, normaal, gewoon gedrag getekend, dat - in de woorden van Thatcher - hoort bij gewone, normale, ja zelfs zeer tolerante mensen, wier verdraagzaamheid al te zeer op de proef gesteld wordt. Een elementaire voorwaarde waaraan voldaan moet zijn willen grote groepen mensen meegaan in deze gedachtengang is dat er een 'common sense' bestaat over het helemaal anders en vreemd zijn van immigranten. Hoe 'vreemder' ze afgeschilderd worden, hoe sterker de racisties, nationalistiese 'eigen cultuur' als onvervreemdbaar eigendom beleefd wordt. 'Gewone mensen' die bedreigd worden kunnen dan per definitie geen immigranten zijn. Gewone mensen zijn 'ons soort mensen' in pseudobiologische, racistiese zin. Thatcher plaatste zich in een lange konservatieve traditie, die alleen tijdens Heath even onderbroken was. Toen was de konservatieve partij even zo fatsoenlijk dat ultra-rechts eruit ging en het National Front oprichtte. Onder Thatcher zijn de meesten inmiddels weer teruggekomen. Overigens benadrukt Barker dat het 'nieuwe racisme' van de konservatieven niet voorbehouden is aan leden van die partij. Labour heeft vergelijkbare tradities. Zo pakte in 1968 Callaghan de immigranten uit Kenia hun britse paspoorten af en tijdens de totstandkoming van Thatchers beleid zwegen ze of ze leverden marginale kritieken op de nieuw-racistiese betoogtrant.

---

¹ Verschenen in Vrouwenkrant 90, februari 1983 en opgenomen in *Tegennatuurlijk*, Amsterdam 1985, De Bonte Was

Sinds de Centruumpartij in de Tweede Kamer zit is de Nederlandse politiek uitgebreid met 'het oude-wijken-syndroom'. Het verhaal in het kort luidt dan: mensen die op de Centruumpartij stemmen zijn gewone mensen uit de oude volkswijken; die gewone mensen hadden het al niet zo gemakkelijk en toen kregen ze ook nog al die buitenlanders op hun dak.

'Nieuw is de schuchtere erkenning dat in de afgelopen jaren te weinig geluisterd is naar de klachten en grieven van de mensen in de buurten, de "gewone burger" om dat rare woord te gebruiken', schreef Igor Cornelissen in VN over de PvdA (1-10-1983).

Een jaar daarvoor had prof. Couwenberg in Volkskrant's Open Forum (16 oktober 1982) zijn licht over 'het minderhedenvraagstuk' laten schijnen in een betoog over nationale cultuur en ongewenste vreemde invloeden. Daarin schreef hij onder andere:

'Het bescheiden succes van de Centruumpartij kan het best geïnterpreteerd worden als een signaal van vele kiezers in de volkswijken die via de Centruumpartij kenbaar hebben gemaakt dat het minderhedenvraagstuk al te eenzijdig is afgewenteld op de meest kwetsbare groeperingen in onze samenleving en derhalve herziening verdient.'

Couwenbergs verhaal leverde een ongekende stroom verontwaardigde protesten. Een jaar later leek het echter of zijn gedachtengoed gemeengoed aan het worden was. De Volkskrant verzamelde een hele pagina uitspraken van 'gewone' mensen die in Almere op de centruumpartij hadden gestemd. Sonja Barend nodigde een aantal stemmers uit in haar Goed Nieuws show.

Net als bij Thatchers activiteiten was de achtergrond van de sympatieke aandacht voor 'de gewone mensen' een dreigende groeiende aanhang van een openlijk racistiese partij. Maurice de Hondt ging voorspellen dat de aanhang van de centruumpartij bij de verkiezingen in 1986 die partij tot De Vierde Stroming zou kunnen maken. Al eerder was gebleken dat het racisties elektoraat vooral uit vroegere stemmersters op VVD en PvdA bestond, dus dat waren de partijen die voorop liepen bij het terughalen van hun kiezersters, met begrip en aktie. Maar daarbij bleef het CDA niet achter. Zonder moeite werd een kamermeerderheid gevonden om kinderen van immigranten een huwelijk met een buitenlandse partner te verbieden, tenzij ze meer dan f 1445,- per maand verdienen.

Er kwam zoveel positieve, ja bijna warme aandacht voor racisten dat anti-racisten in het defensief werden gedreven en mensen die door racisten daadwerkelijk bedreigd werden helemaal uit het gezicht verdwenen.

Dat de centruumpartij, wiens aantrekkingskracht zoveel begrip opracht, een racistiese partij was, en dat racisme bij de wet verboden is leek wel uit het bewustzijn van iedereen verdwenen. Elsbeth Ety pleitte nog maar eens voor een verbod van de centruumpartij, in de Volkskrant en op de televisie; Lucy Kok had er al op aangedrongen in de Vrouwenkrant, maar het leek wel of iedereen dacht dat z-hij helemaal persoonlijk tot een afgewogen oordeel daarover moest komen, waarbij de 'vrijheid van meningsuiting' als corpo-demokraties kleinood gekoesterd werd en er zelfs regelmatig geopperd werd dat mensen die racistiese partijen willen verbieden zelf een beetje fascisties bezig zijn.

December 1983 startten Bonte Was, Vrouwenkrant en Vrouwenvakbond een advertentiekampanje om de overheid eraan te herinneren dat hij gebonden was aan een verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van diskriminatie op grond van huidskleur, afkomst en nationale of etniese afstamming. Die advertenties dienden ook om iedereen die persoonlijk aan het wikken en wegen was over óf je wel iets mag verbieden, via de verdragstekst enige helderheid te verschaffen; en verder om al die mensen die in het defensief gedrongen waren op te roepen zich met naam en toenaam achter de eis aan de overheid om tot een verbod van de centruumpartij over te gaan te scharen.

De advertentie verscheen in de periode december 1983 tot september 1984 in 13 - meest landelijke - kranten; zo'n 5000 mensen gaven zich op als ondertekenaarster. Met behulp van 50.000 pamfletten kon ieder die dat wilde de 'omgeving' uit het defensief proberen te krijgen. In de 'officiële' politiek gingen gelukkig steeds meer stemmen op voor een verbod en via kamervragen over 'de nota de Bruyn', een interne fascistiese diskussienota voor de centruumpartij, gaf Korthals Altes het Openbaar Ministerie eindelijk opdracht tot een

onderzoek. Ondertussen verstoorden antifascistische groepen regelmatig centrumpartijbijeenkomsten; een activiteit die hen niet door alle 'nette burgers' in dank werd afgenomen maar die er wel toe leidde dat het geen 'gewone vergaderingen' werden. De opiniepeilingen gaven aan dat het er 'slecht' uitzag voor de centrumpartij en ze kregen ook nog ruzie en splitsten.

Natuurlijk is dat een reden voor opluchting. Het gevaar is minder groot geworden dat de centrumpartij, net zoals het fascistiese Front National van Le Pen, zo'n 10% van de kiezersters achter zich zal krijgen. Maar verder is er niets veranderd. Hij is nog steeds niet verboden en de kans blijft aanwezig dat een partij met hetzelfde programma, maar met een andere naam en andere kopstukken zich alsnog in de verkiezingstrijd zal werpen. Om dat te voorkomen moet ook de kieswet veranderd worden. De 'gewone' politiek zet daar weinig vaart achter. De verandering van de wetsartikelen 15 en 16 van het Burgerlijk Wetboek, die *ontbinding* van verboden organisaties moet garanderen ligt ook nog steeds in een verre la. Nu bestond er voor het bestaan van de centrumpartij al een racistiese traditie in de Nederlandse politiek en wetgeving (1200 racistiese wetsartikelen!) en de ergste dreiging die werkelijkheid aan het worden is, is natuurlijk dat de 'gewone politiek' het 'ongewone' racisme van de centrumpartij aan het overnemen is. We noemden al de huwelijksmaatregel. De VVD kwam vervolgens met het 'woonlandbeginsel'. Oogluikend wordt toegezien hoe de vreemdelingenpolitie in samenwerking met Schiphol een autonoom toelatings- en uitzettingsbeleid vorm geeft. Razzia's op 'illegalen', jacht op zogenaamde schijnhuwelijken en opsluiting van 'vreemdelingen' - zelfs van 13 jaar - in cellen die ongeschikt schijnen te zijn voor verdachten van moord en verkrachting. Ondertussen wordt de 'oprotpremie' opgepoetst tot een normale, fatsoenlijke beleidsmaatregel. Eventuele verontrusting over de fascistiese regimes in Marokko en Turkije wordt getransformeerd in 'ieder land heeft zo zijn eigen kultuur.'

Hoopvol wachten tot de PvdA in de regering komt heeft ook al geen zin, omdat op de voorhand al coalities met links - en daarmee een verbinding tussen de fatsoenlijke PvdA-antiracisten met klein links - van de hand gewezen is. Wat die toekomstige verkiezingen betreft zou het dan ook prettig zijn als al die mensen die zeggen sympathie voor klein links te koesteren maar vanwege de 'macht' op de PvdA te stemmen, nu eens op klein links zullen stemmen. Daar moet het een stuk groter van kunnen worden. De belangen van de 'gewone' witte kostwinner worden al door genoeg partijen behartigd.